

Pagès Editors reedita '2014', el llibre de Josep-Lluís Carod-Rovira de 2008 en què apostava per aquest any per a un referèndum, com a conseqüència de l'aparició d'un nou catalanisme menys emocional i més racional.

JORDI PLAY/ARXIU

“L'independentisme és el moviment democràtic més important d'Europa”

Més enllà del tricentenari del 1714, què us va fer creure en 2014 com l'any que Catalunya faria el salt?

—A banda del tricentenari, hi havia dades objectives: s'acabava la disposició addicional tercera de l'Estatut, que obligava el govern espanyol a invertir en infraestructures a Catalunya —però el govern espanyol ja fa temps que ha deixat d'aplicar-lo i per això està incomplint la legislació espanyola— i també s'acabaven

algunes ajudes europees. Al costat d'això em va semblar que calia un gest d'una certa gosadia política, que és fixar data. Quan tu fixes data s'acaba l'ambigüitat i allò que és una aspiració o una il·lusió acaba convertint-se en una possibilitat. Amb relació a la data, el mèrit del llibre és haver tingut la gosadia de fixar-ne una en aquell moment en què el catalanisme es movia encara entre l'autonomisme hegemònic i el federalisme i l'independentisme era minoritari, malgrat que ja

era al govern. Llavors va ser objecte de crítiques, de menysteniments, de rebuig, però avui som on som i les tesis centrals del llibre ara són hegemòniques a la societat catalana. Per tant, el llibre ha guanyat la batalla ideològica. A banda d'això, la data no és el més important.

—**Què és el més important?**

—El més important és com algú s'imagina per primera vegada una Catalunya independent, com s'indica el procés per arribar-hi, com es fa un plantejament

nacional per al conjunt dels Països Catalans amb propostes concretes en el cas de la independència d'una part del territori –en aquest cas, el Principat, amb una consciència nacional més estesa socialment. I sobretot que és la primera elaboració d'un discurs independentista no nacionalista sinó cívic, nacional i inclusiu, basat, no en motius ètnics, sinó en motius democràtics, és a dir en l'expressió de la voluntat. I que teoritza, també, sobre la simultaneïtat d'identitats en un món, com el del segle XXI, en què tothom és moltes coses. I es diferencia entre identitat i identificació, que també és una aportació.

—Però ja havíeu incidit molt en l'independentisme no nacionalista. La tesi que s'ha complert més clarament és l'extensió d'un nou catalanisme que descriu i ara s'ha consolidat.

—A cada país del patriotisme en diuen d'una manera. El catalanisme és el patriotisme dels catalans. El catalanisme, quan feia plantejaments catalanistes, no acostumava a anar més enllà d'un estadi emocional. Era més el resultat d'un cop de geni en un moment donat que no l'expressió d'una confiança d'una certesa absoluta d'un horitzó possible. El catalanisme d'expressió independentista era bàsicament de caràcter cultural: es basava en la reivindicació de la llengua catalana, de la cultura nacional, de les tradicions, del folklore, del que podíem dir una "identitat-herència". Aquest catalanisme afectava fonamentalment, per no dir exclusivament, els catalans d'origen, els catalans de naixement. La crisi econòmica fa que molts catalans d'adopció –catalans de sentiment– adoptin un independentisme que no és d'herència rebuda sinó pragmàtic, econòmic, de butxaca, que considera no només injust sinó inviable una societat del benestar a Catalunya si aquesta societat depèn d'Espanya. Amb la crisi econòmica i la consciència del dèficit fiscal escandalós que afecta fonamentalment els Països Catalans surt aquest segon independentisme de butxaca. La identitat-herència coincideix amb la identitat-projecte –d'aquells que diuen no sóc català d'origen però vull ser català– i apareix una suma d'aquestes dues identitats: una identitat nacional de base democràtica perquè es fonamenta en l'adhesió voluntària. És català qui vol ser català. No és una herència i no

“El nostre ideal d'estat seria un país escandinau passat pel filtre de la mediterraneïtat”

pot ser cap imposició. Hi cap tothom qui vulgui. Només en queda exclòs qui vol quedar-ne al marge.

—En un moment com l'actual, on la crisi econòmica no deixa gaire marge als governs i la pobra qualitat democràtica s'ha fet tan evident que ha despertat moviments de protesta com el 15-M, l'independentisme és un procés socialment engrescador?

—Després de la Segona Guerra Mundial, el moviment de masses democràtic i pacífic més important que s'ha produït a Europa és el catalanisme, l'independentisme català del segle XXI. Això demostra una altra cosa: cada vegada són menys viables els grans estats plurinacionals, sobretot aquells que no han aconseguit la unificació nacional a partir de l'uniformisme i l'assimilació dels diferents pobles, com és el cas de l'Estat espanyol. Fins ara la situació de la nació catalana i la nació espanyola era la d'un empat indefinit. Ni Espanya havia estat prou forta per assimilar-nos ni nosaltres prou forts per treure'ns Espanya de sobre. Ara les coses han canviat i la gent pot constatar que aquells estats on hi ha més qualitat de vida, on hi ha una democràcia de més intensitat, on la discriminació de gènere és pràcticament imperceptible, on els nivells de corrupció són baixíssims, on hi ha unes prestacions públiques socials vinculades a l'educació, a la salut, a l'habitatge, a l'atenció a les persones dependents, a la gent gran... aquells estats on hi ha més seguretat als carrers són estats d'unes dimensions similars a les de Catalunya Principat o al conjunt dels Països Catalans. Un estat així no és un estat petit. Un estat petit és l'Uruguai, per exemple, –ja no cal dir Andorra o el Vaticà. Un estat mitjà com el que aspirem a ser és un estat tipus Holanda, tipus Suècia, tipus Noruega. L'ideal de país nostre seria una mena de país escandinau passat pel filtre de la mediterraneïtat, que és geogràficament on estem establerts.

—El fet que el procés català faci evident, com dieu, que els estats plurinacionals no són viables, pot fer perdre suports europeus al procés català?

—És perfectament possible. Però Europa ha estat tradicionalment el bressol de la democràcia i ara es jugaria absolutament la seva credibilitat democràtica si penalitzava els que volen accedir a l'estatalitat per la via democràtica, quan la majoria dels estats actuals hi han accedit per la via de la sang, no per les urnes sinó per les armes. L'estat català serà un cas magnífic de creació d'un estat nou europeu –dic europeu perquè dins del marc de la UE l'europeïtat no ens la treu ningú– aconseguit exclusivament a través de la via pacífica i democràtica. És evident que això, si afecta algú, és fonamentalment a l'Estat espanyol, Regne Unit i Bèlgica. Hi hauria França i Itàlia, però en aquests casos els nivells són diferents, per molt que ara hagin entrat vuit diputats independentistes al parlament sard. És un altre ritme.

—El llibre és de 2008. Esperàveu l'evolució que ha fet CiU en aquests anys?

—La tesi que sostinc al llibre, i que sempre havia defensat a ERC, era que, amb els que som, no en som prou. Només guanyarem quan en siguem més i en siguem majoria. Un projecte només és nacional quan aglutina la majoria de la nació. Necessàriament ha de ser un projecte pluriideològic i d'expressió electoral pluripartidista. Quan ha esdevingut hegemònic l'independentisme? Quan ha passat el fenomen que apunto al llibre: quan l'independentisme adquireix un caràcter transversal democràtic. Una nació es construeix des de totes les ideologies democràtiques. De la mateixa manera que a Espanya, el PP i el PSOE, malgrat tenir diferències programàtiques, tots dos són independentistes espanyols –i no volen que Espanya depengui de França, per exemple, o no volen que s'unifiqui amb ningú–, en el cas català també: hi ha gent que té projectes socio-econòmics diferents i democràtics diferents i ambientals diferents però que, en canvi, defensen no només el dret sinó la necessitat que Catalunya sigui independent. Allò que ha anat més de pressa que jo no em pensava en escriure el llibre, és el creixement del moviment social. En certa manera, perquè el llibre es basa en l'afirmació clara que, mentre

la independència sigui l'objectiu d'un sol partit, difícilment l'independentisme serà majoritari. Per tant, l'independentisme només serà majoritari quan les diferents ideologies democràtiques l'assumeixin com a propi, que és el que, feliçment, ha passat aquí. El que hi ha hagut és un moviment social, fonamentalment l'ANC però també una entitat reconvertida en les seves funcions originals com és Òmnium Cultural, ha aplegat gent que voten diferent però que coincideixen en l'independentisme. Ha estat precisament això el que ha forçat els partits que no eren independentistes –que eren tots excepte ERC– a anar definint-se davant de la qüestió.

—Creieu que els governs tripartits van contribuir al canvi que s'ha produït en aquests sis anys?

—Sense allò no seríem on som. En els 23 anys anteriors, Catalunya s'havia convertit en “el fet diferencial català” que, com diria Josep Pla, és una “enorme collonada que no vol dir res”. Què fan els dos governs d'esquerra? Primer, garanteixen l'alternança essencial en democràcia. Segon, permeten que les esquerres governin Catalunya després de 64 anys de no fer-ho. Tercer, demostren que a Catalunya pot haver-hi un president nascut fora de Catalunya, com als Estats Units pot haver-hi un president negre, però a Espanya no pot haver-hi un president que sigui català. I la quarta cosa, molt important: fan un pas endavant en l'autogovern de Catalunya amb el text més ambiciós que han fet mai les forces polítiques catalanes, com és l'Estatut de 2006. Sense allò no seríem on som. Què hauria passat si no s'hagués aprovat l'Estatut? Que ens haguéssim acostat molt més a l'objectiu. Què passaria si no s'aprovava? El que està passant ara. La reacció ha estat tan gran que gent que s'ha passat la vida defensant el federalisme ara ja diuen que no podem perdre ni més temps ni més diners ni més recursos, perquè, per federar-se, s'han de ser dos i a Espanya no hi ha ningú que es vulgui federar amb nosaltres.

—D'acord que el PSC està perdent vots des d'aquell moment, però en l'actual situació no ha estat més sobtat el canvi que ha experimentat CiU, el sobiranisme del qual s'ha solidificat en independentisme?

—Sí, això és degut molt a la figura d'Artur Mas. Jo crec que Mas, l'11

JORDI PLA/ARXIU

“Mas llegeix molt bé la manifestació de l'11-S de 2012 i l'endemà l'encapçala”

de setembre de 2014, llegeix molt bé la manifestació i, sense haver-hi anat, l'endemà mateix l'encapçala. “He entès què vol el poble de Catalunya”, diu, i convoca eleccions. En les quals treu un molt bon resultat, perquè en dos mesos no pots canviar la ideologia d'un partit que no ha estat mai independentista, la història d'un partit que no ha estat mai independentista i les aliances d'un partit que mai no n'ha fet amb partits independentistes –sinó que les feia amb el PP. Ara sabem que, amb un candidat que fa una aposta pel que ells en deien “estat propi”, aconsegueix ser el partit més votat i obtenir 52 escons. A mesura que ha passat el temps, aquella ànima independentista que existia, minoritàriament expressada, dins de CiU –fins al punt que hi havia un sector minoritari que es deia Independentistes de CiU– experimenta una acció de lideratge d'Artur Mas. Amb tots els balbujejos propis dels començaments –estat propi en compte d'independència, consulta en compte d'autodeterminació– han anat madurant. La base nacional del món convergent –petits empresaris en pobles d'arreu de

Catalunya– ja havia evolucionat amb el país. I jo crec que el pas de Mas a l'independentisme és irreversible. Avui mateix he fet un tweet que deia “discrepar de la política socio-econòmica de CiU és compatible amb defensar el president de Catalunya davant l'ofensiva del nacionalisme espanyol”. Això m'ho crec, com estic convençut que el president Mas sap que això no té marxa enrere.

—Ja al llibre 2014 en parlàveu. Quin hauria de ser el tractament d'una Catalunya independent cap a valencians i mallorquins?

—Primer de tot el que veuran els valencians, els mallorquins, els menorquins, els eivissencs i els formenterencs és que això és possible; que, quan una societat vol, pot convertir en realitat els objectius que imagina; que és possible sortir d'Espanya. Veuran també que la seva llengua es converteix de sobte en llengua d'estat. I veuran que, per aquest fet, això ha de propiciar acords entre el govern independent de Catalunya i els governs autònoms del País Valencià i les Balears en tots aquells àmbits on la llengua sigui present: les indústries de la cultura, el cinema, l'espai ràdio-elèctric, televisiu, les noves tecnologies, el món educatiu, el món editorial... Tots haurien de sortir-ne beneficiats. I vaig escriure al llibre –i va sorprendre molt– que, de la mateixa manera que Hongria contempla un estatus especial per als ciutadans de llengua hongaresa que viuen als estats veïns, i la República d'Irlanda contempla un estatus de ciutadania específic per als irlandesos que estan al nord de l'illa i són súbdits de Sa Graciosa Majestat, de la mateixa manera la República Catalana, en la nova Constitució o en una de les primeres iniciatives legislatives, és una llei de ciutadania que contempli que aquells ciutadans del País Valencià, les illes Balears, la Catalunya Nord o la Franja que individualment ho sol·licitin, puguin tenir dret a la ciutadania, dret al passaport i dret a l'elecció pública. L'únic que no podran és ser electors. Seran elegibles però no electors, perquè per ser electors cal tenir una residència durant uns quants anys. Crec que aquestes mesures permetran també que, progressivament, molta gent constati allò que la història ha demostrat: ningú que ha tastat la independència ha rebutjat el plat.

Alex Milian